

## Lidská práva

Filosoficky nelze založit skutečná lidská práva, ale pouze tu či onu myšlenku, to či ono pojetí lidských práv. To neznamená, že někde ve věčnosti jsou tato práva odedávna založena a že je můžeme jen konstatovat. Je třeba si zvyknout na myšlenku, že naše dosavadní běžné pojetí skutečnosti musí být podrobena kritickému přezkoumání a opraveno. To, co je skutečné, nemusí být ještě „jsoucí“ ve smyslu „dané zde a teď“. Skutečností může být také to, co kdysi v minulosti bylo „dáno hic et nunc“, tj. aktuálně, ale čeho aktualita již dávno pominula. Toto již minulé, pominulé má svou důležitost díky tomu, že na ně můžeme navazovat, že je aktivně můžeme znovu oživit tím, že je přivoláme do své aktuální přítomnosti. Stejně tak ovšem můžeme do své aktuální přítomnosti přivolávat i skutečnosti, které ještě nikdy nenastaly, ale mohou nastat a dokonce snad i mají nastat, když se o to přičiníme. V tom případě, když přestaneme náležitě rozlišovat mezi právy formulovanými jako těmi, které v podobě zákonů jsou již čímsi minulým a pouze naší aktivitou zpřítomnitelným a oživitelným, na jedné straně a mezi tím, co se oněmi formulacemi a jejich interpretací pokoušíme vystihnout, zůstane v našich úvahách jen sféra zákonných, legálních práv jako čehosi už daného a dnes minulého, a pak sféra naší subjektivity. Neboť aktuální smyslové vjemy nám o právech nic neříkají. Připustíme-li však, že vedle našich myšlenek a pojetí je tu ještě to, co myslíme a co pojmáme, chápeme, pak jsme postaveni před otázku, jak lidská práva pochopit jako cosi skutečného, k čemu se naše myšlenky a naše pojetí pokoušejí přiblížit, co se pokoušejí postihnout, ale co nemůže být z našich myšlenek ani různých způsobů pochopení odvozováno.

(Písek, 980420-1.)